

Vladimir P. Štefanec

Republika jutranje rose

(Odlomek iz romana)

Ponudil ji je, naj sede na posteljo, prekrito z baržunastim pregrinjalom z izvezenimi rožami. Tam je bilo še najbolj udobno in zelo zadovoljen je bil, da je ležišče zjutraj pospravil. Če ga ne bi, bi bilo njegovo bivališče videti še precej bolj klavrno, že itak pa mu je bilo malce nerodno, da jo je povabil v takšno luknjo.

Zdelo se mu je prav, da jo najprej nahrani in ji omogoči, da si odpočije, potem pa bo poskušal poskrbeti za kočijo. In tudi če bo to storil šele naslednji dan, verjetno ne bo nič narobe. Tako bi bil dlje v njeni družbi in lahko bi se boljše spoznala.

Priznala je, da je lačna, zato se je namenil po hrano, njej pa je predlagal, da tačas malo zadrema. Zaprl je naoknici, da je ne bi motila svetloba in da bi se počutila varneje, sam pa je odhitel proti hiši nekdanje gospodinje.

Ta ga ni bila prav nič vesela, a ko ji je zagotovil, da je tokrat prišel le izjemoma in ji za hrano ponudil kar dva zlatnika, se je vendarle omehčala. Zmenila sta se za pečenega piščanca, pražen krompir in solato, po kar naj bi se vrnil čez dve uri. Z dobro novico je pohitel nazaj proti svoji hiši in kar prekipeval je od zadovoljstva.

Bil je vznemirjen in vročičen in poln upanja in zdelo se mu je, da bi to nepričakovano srečanje z občudovano žensko utegnilo pomeniti preobrat v njegovem življenju. Po skoraj sedmih letih nesreče prihaja morda zdaj srečnejše obdobje in njegova znanilka ne bi mogla biti bolj zaželena. Kar razganjalo ga je od notranjega nemira in imelo ga je, da bi stekel, a se je z zadnjimi kančki razsodnosti le uspel zadržati. Kljub vsemu je moral biti previden, bilo bi neumno, da bi z otročjo vihravostjo zdaj vse pokvaril.

Z učiteljico se bo poskušal kar najbolj zblížati. Pozoren bo in galanten in prav nič ne bo rinil vanjo. Zelo se bo tudi potrúdil za njen prevoz, a še preden se bosta poslovila, se bo z njo poskušal dogovoriti, da ostaneta v stiku in da se takrat, ko se časi zbistrijo – in seveda je upal, da bo to prav kmalu –, spet srečata. In takrat se ji bo poskušal še bolj približati in morda, kdo ve ...

Videl je že svojo hišo in stražarjevo roko, ki je slonela na stebričasti ograji ob vhodnem stopnišču, in cigareto v njej. Da ga ne bi slučajno vznemiril, je raje zavil v Sodno ulico in šel po poti, po kateri sta šla prej skupaj. Previdno je odprl železna vrata in bil zadovoljen, ker niso zaškripala. Še nekaj lahkotnih korakov in že je odpiral vrata vrtno hiške.

Notri je počakal, da so se mu oči privadile na mrak, nato je stopil do stola in sedel. Stari stol je tako zateglo zajavkal, da ga je kar zmrazilo. Ana Lansky je namreč nepremično ležala na postelji, očitno je spala, in res ne bi bilo lepo, če bi jo prebudil. In to zaradi razmajanega stola! Popraviti ga bo treba.

Sedel je, z očmi požiral njen obraz in telo pod pregrinjalom in četudi mu ni bilo udobno, saj se je bal bolje namestiti, da se stol ne bi znova oglasil, je predel kot debel, nažrt maček. *Počivaj reva!* ji je prisrčno zašepetal v mislih.

S pogledom jo je božal po dolgem vratu, po zaobljenem ovratniku bluze, se dotaknil prvega gumba, pa drugega in tretjega, naprej pa, žal, ni prišel, kajti trčil je ob obrobo pregrinjala. Sramežljivo in pohotno hkrati se je sprehodil čez njene obline, ki pa sta jih maličila tako pregrinjalo kot pod njim skrita obleka. Povesil je pogled, dolgo gledal v tla in se vznemirjeno smehljal.

Potem je opazil njeno svetlo roko, ki je izpod baržuna težko padala proti tlom. Počasi in z užitkom je vodil pogled od prstov pa vse do komolca, do koder je bila roka razgaljena, nato pa se je zopet zazrl v prste in še nižje, v tla pod njimi. Tam je opazil senco nepravilne oblike. *Počistiti bom moral*, je pomislil. Ko je čez čas ponovil svoj sprehod po negibnem telesu na postelji in se znova zazrl v senco pod roko, se mu je zazdelo, da se je ta medtem povečala in spremenila obliko. Napel je oči in se nagnil naprej. Stol je zopet zaškripal, a to ga zdaj ni več motilo. Počepnil je k senci in se je previdno, s tresočo se roko dotaknil. Bila je mokra in lepljiva in zdaj je opazil, da nekaj prav takega iz razcvetenega zapestja komaj opazno polzi čez razprto dlan in po notranji strani prstov, od koder počasi, čisto počasi kaplja na tla. Zgroženo je skočil pokonci, odsunil naoknici in v svetlobi, ki je zmagoslavno planila v prostor, na tleh, nedaleč od postelje, zagledal svoj stari švicarski nožič. Bil je odprt in okrvavljen.

Na tleh ob postelji je opazil tudi svojo fotografijo golega dekleta pod češnjevo vejico, a zdaj ni imel več časa za gledanje. Od nekod je privlekel eno svojih belih srajc, njen rokav tesno povil okrog prerezanega zapestja, potem pa okrog roke navil še preostalo srajco in jo

tesno zavezal. Nato si je iz hlač potegnil še pas in ga okrog krvaveče roke močno zategnil nad srajco. Bledo telo je zatem sunkovito dvignil v naročje in tipal vratne žile in žile na drugi, nepoškodovani roki.

Ničesar ni občutil, a tudi preveč stiskati si ni upal. Slabo, slabo je kazalo. Tudi če kaj otipa, kaj naj naredi? Kaj naj sploh še naredi, poleg tega, kar je že? Več ne zna, preprosto ne zna. Potrebuje pomoč. Zdravnik! Doktor Kordeš!

Zdirjal je iz hišice. Zdaj ni več razmišljal o tem, ali ga bo kdo videl in ali bo sumljiv. V sencih mu je udarjalo in pogled se mu je meglil, za nameček pa so mu nagajale še hlače, ki so mu brez pasu lezle navzdol. Drek!

Zdravnik je bil k sreči doma in takoj, ko je videl Augusta, je vedel, da gre zares. Vzel je svojo torbo in sta šla, a doktor Kordeš je bil precej okrogel možak in bil je še počasnejši kot August, ki se je moral ves čas držati za hlače.

“Hitro doktor, hitro! Prosim! Prosim!”

Prvih nekaj trenutkov v hišici je zdravnik porabil za to, da je zopet prišel do sape in Augustu se je zdelo, da ima pravzaprav dva bolnika. A potem se je doktor Kordeš le opotekel do postelje, potegnil iz torbe stetoskop, ga hitro nastavil na ušesa, pa na učiteljičine prsi, hkrati pa že tipal po njeni nepoviti roki.

August se je sesedel na tisti glasni stol, ki ga zdaj sploh ni več slišal, in pozorno gledal zdravnikovo početje, kot da bi s svojo zavzeto prisotnostjo lahko vplival na razvoj dogodkov. A še preveč jasno je čutil, da ne more in da je pravzaprav povsem odveč. Več kot pripravljen pomagati, a povsem nemočen, volja brez poti, hotenje brez možnosti uresničitve.

Doktor Kordeš se je kmalu obrnil k njemu in, še vedno potnega čela, nemočno odkimal.

August tega ni mogel sprejeti, ni hotel sprejeti. Pričakoval je, da bo zdravnik posegel po kateri izmed svojih skrajnih metod, tako kot je storil, ko mu je pripeljal Žitka, da ga bo zdaj poslal ven in poskusil s kakim prijemom iz arsenala medicinskih čudežev. Da bo nekaj naredil, ozdravil, ne pa zgolj nemočno odkimaval. To bi vendar lahko počel tudi sam.

“Doktor!!!”

Nabijanje v sencih ni šlo stran in oblival ga je hladen znoj. S stola se je zvrnil na tla in zdaj je Kordeš stopil k njemu ter se zaskrbljeno sklonil nadenj.

“Ne mene! Njo!”

A njej očitno ni bilo več pomoči. Zdravnik je še nekajkrat razširil roke in ob tem globoko vzdihnil, se potrtega obraza zazrl v pajčevinasto ostrešje hišice, nato pa učiteljici snel Augustov pas, ji sklenil roki na trebuhu in jo s pregrinjalom pokril čez obraz.

Tako torej, to je bilo to! Je kričalo v njem, ko se je zopet postavljaj na noge.

“Je res konec?” je s težavo vprašal, zagledan v izvezene rože nad mrtvim obrazom.

“Konec Lamm,” je s pomirjujočim glasom rekel zdravnik in mu položil roko na ramo. “Konec.”

Stopila sta na ulico, kjer ga je Kordeš obzirno vprašal, kaj se je pravzaprav zgodilo. V nekaj stavkih mu je povedal najbolj bistveno in ob tem jasno čutil, da je bila ta smrt povsem odveč, neumna, objestna igra silnic življenja.

“Kaj moremo, Lamm, v težkih časih živimo,” je še enkrat zavzdihnil zdravnik, si s pomečkanim robcem obrisal čelo in se poslovil. On je smrt srečal pogosto in je je bil vaje.

August je stal na ulici, se držal za hlače in gledal za njim. Ko je njegovo široko telo zavilo na levo in mu izginilo izpred oči, se je zagledal v mirno, blago nebo. To je bil trenutek, ko bi človek tistim zgoraj lahko postavil zelo neprijetna vprašanja, nanje naslovil ploho trpkih očitkov in nemara celo preklel krutega Boga, če bi vanj seveda verjel. A vanj ni več verjel, vanj že dolgo, zelo dolgo ni več verjel in pravzaprav mu je bilo zdaj žal zaradi tega. Če bi ga preklel in mu povedal svoje, bi sprostil neznosno napetost v prsih in bilo bi mu lažje. Tako pa njegova besna, ogorčena žalost ni imela tarče, proti kateri bi se zagnala, ničesar, nad čemer bi izživel svojo nemoč in razdiralno bolečino. Naj rohni čez kozmično urejenost sveta? Nemo-goče, preveč neoprijemljivo, za povrhu pa v takih trenutkih vanjo ni verjel. V takih trenutkih ni verjel v nič.

*

Poslej je bil August Lamm še bolj osamljen človek. Še bolj osamljen in še bolj samotni. Še bolj samotni in še bolj samotarski. In bil je še bolj žalosten, še veliko bolj žalosten človek ... Kozmični zastor usode se je v njegovih očeh spremenil v mrtvaški prt in zdelo se je, da je določen, da ga bogovi uničijo s kruto razblinjenimi obeti.

Po zdravnikovem odhodu se je vrnil v hiško in se opasal, potem pa je zopet šel ven. Ni še mogel biti na samem s tistim truplom, s tistim lepim, bledim truplom. Moral je na zrak, moral je hoditi, pustiti telesu, da s svojimi samodejnimi gibi razbremeni duha, sprosti napetost. Občutil je turobno praznino, ki mu je parala dušo, bolečo napolnjenost, ki mu je razganjala prsi.

Čeprav ga je vodilo telo, je vedel, kam gresta. Poznal je pot in vedel, da je edini pravi kraj za take trenutke judovsko pokopališče. Tja se je zatekal ob vseh bolečih izgubah in tam je vedno našel moč, da se je nekako sprijaznil, sprejel, kar ga je doletelo. Spotoma je telo pobiralo kamne in z njimi polnilo žepe suknjiča, in ko sta bila ta polna, še žepa hlač. Potreboval je kamne, veliko kamnov, in telo je to vedelo.

Tako obtežen je stopil na pokopališče in se najprej napotil do groba svojih staršev. Prva dva kamna je odložil tam, za vsakega po enega, nato pa je še nekaj časa postal in zrl v v nagrobnik vklesane črke. Kamnosek je dobro opravil svoje delo. Še vedno so bile skoraj take kot na začetku.

Čutil je spokojno prisotnost očeta in matere in se spomnil na materino praznoverje. Ona bi bila gotovo prepričana, da je vse, kar se mu huđega dogaja, delo zlega očesa. Tega naj bi izzvalo vsako ravnanje, ki pritegne pozornost, vsako bahaštvo, ki vzbudi zavist. "Pazi se zlega očesa sin, pazi se ga!" In če bi vedela za delaunay – bellevilla, bi ji bilo takoj jasno, da je za vse njegove težave kriv prav ta pregrešni nakup. "Take stvari ni mogoče spregledati, sin moj," bi rekla. "Take stvari zares ni mogoče spregledati."

"Veš mati, mogoče imaš celo prav," je rekel poklapano. "Bolj ko sem star, manj trapaste se mi zdijo tvoje vraže."

Preostale kamne je položil na druge grobove. Otožno zamaknjen je stopal od enega do drugega in na vsakega položil kamen. Enega za Julie Schwartz, enega za Lipota Scheibna, enega za Arturja Revesa, enega za Jönnna Sronđija, enega za Elso Koblenzer, ki so jo, še mlajšo kot Ano Lansky, pokopali šele pred nekaj meseci ... Svoj kamen so dobili Edmund Fürst, Charlotte Kemeny, Rosalia Hirschl ... Ignaz in Rosa Hirschbock, pokopana v skupnem grobu, sta dobila vsak po enega, in tudi Jeti Preis ga je dobila, in mali Edel Gut ...

Kjer je bilo to mogoče, jih je položil na vrh nagrobniķa, pri tistih višjih, s polkrožnim zaključkom, in tistih v obliki obeliska, pa je kamne polagal na kak rob ali pred nagrobnik. Polagal jih je in polagal in z vsakim kamnom mu je bilo malce lažje, z vsakim je odložil košček bremena in hkrati zmanjšal razdaljo med živimi in mrtvimi.

Na koncu so mu ostali še trije kamni in en nagrobnik. Posvečen je bil spominu njegovega neutrudnega partnerja v debatah, starega rabina dr. Schmella, ki se je skoraj do konca svojega dolgega veka trudil, da bi ga privabil v svojo čredo. "Lamm," je govoril, "že vaše ime pove, da ste ovčica, in trenutno ste izgubljena ovčica. Ali pa vas je morda zaslepila Nova zaveza, s tistim svojim jagnjetom božjim, in si zdaj mogoče domišljate, da ste kaj več, kot ste? Kača samovolje je nevarna sleparka, Lamm, nevarna sleparka!"

"Kako lahko pričakujete od mene, da bom popoln," se ni dal August, "ko pa sem poln protislovij?"

"A! Rabin Abraham ibn Ezra ... Zelo dobro Lamm, zelo dobro! A vendar ..."

Staremu rabinu je namenil vse tri preostale kamne. Naj mu bo, sicer pa je za povračilo sedel za njegov nagrobnik in se s hrptom naslonil na hladen marmor. Tam je imel varen kotiček za premišljevanje, ob tem pa še lep pogled na pokopališče.

Tisti dan so bili vsi kamni, ki jih je položil na grobove, namenjeni predvsem nekemu, ki ga tam ni bilo in ki še ni bil pokopan; Ani Lansky, bledeči mrvi lepotici iz njegove vrtne hiške. A z vprašanjem njenega pokopa se zaenkrat še ni ukvarjal, še marsikaj drugega je hotel prej razčistiti.

Dejstvo njene smrti se mu je zdelo tragično, da se mu bolj ne bi moglo, in poskušal je presoditi, ali je bilo posledica splošnih razmer in prejšnjih dogodkov iz življenja pokojne ali pa je vendarle na kak način povezano tudi z njim. Zanimalo ga je torej, ali je sokriv za to nesrečno končno dejanje, si ima kaj očitati in ali bi lahko ravnal drugače ter s tem spremenil tok dogodkov.

Za začetek si je moral priznati, da mrtve ženske skorajda ni poznal, da je njeno prejšnje življenje zanj popolnoma zavito v temo in da bo tako najbrž tudi ostalo. Zaradi tega stvari nikakor ne bi mogel priti do dna, saj bi lahko bilo tam v preteklosti zakopano kaj, kar je bilo odločilno za njeno nepovrnljivo odločitev. Oprl se je lahko le na to, kar je vedel: na njeno politično neprimernost, dejstvo izгона, brezperspektivnosti in ... Spomnil se je na fotografijo golega dekleta pod češnjevo vejico, ki jo je v tisti krvavi norišnici za hipec uzrl na tleh ob postelji, na fotografijo dvojnice Ane Lansky. Fotografija mu je bila zelo ljuba in v tistih samotnih dneh jo je hranil kar pod blazino na svojem ležišču. Je mar učiteljica z roko nehote segla pod blazino ali pa jo je rahljala in ob tem naletela na spotakljivo podobico? Jo je ta

tako pretresla, da bi lahko zakrivila njeno smrt? In zakaj naj bi jo pretresla? Zaradi očitne podobnosti s fotografiranim dekletom? A kaj je bilo to takega ... Ali pa je bila na fotografiji res ona sama, fotografirana pred leti, v času nespametne mladosti ali hude denarne stiske? Je bilo to mogoče? Ali pa si je ob najdeni fotografiji nemara mislila, da jo je edini človek, ki ji je v nesreči ponudil pomoč, k sebi povabil le zato, ker jo je povezal s tisto podobo in jo je nameraval izkoristiti? Morda pa jo je preprosto prevzel obup ob spoznanju, da je brez vsega in sama in nemočna in da je pristala v nekakšni prenatrpani vrtni kolibi, iz svoje hiše pregnanega priletnega moškega, ki pod svojim vzglavjem hrani opolzke fotografije. V povezavi s splošnim razsulom vsenaokrog in kakšno zoprniijo iz preteklosti, bi to mogoče utegnilo biti dovolj?

Morbidno ugibanje! Uprlo se mu je takšno tuhtanje, četudi je čutil, da se ga najbrž nikoli ne bo mogel dokončno znebiti. Mračne skrivnosti vlečejo, vprašanja o lastni krivdi pa so, navkljub utemeljenim ugovorom razuma, tako ali tako trdovratnejša od kloпов. Ženska se je pač ubila in to je grozno in nepovrnljivo. In ubila se je pri njem in s tem bo poslej pač moral živeti. In tista nesrečna fotografija je bila tam in ona jo je videla in prav verjetno je ni bila vesela. Gotovo je opazila podobnost, ali je bilo zadaj še kaj več in ali je bila model res ona, tega pa ne bo nikoli izvedel. Zdaj zanesljivo ne več. In najbolje, da neha mozgati, saj dlje tako ali tako ne bo prišel, kajti dlje s tem, kar ve, preprosto ne more. Zdaj pa dosti!

Če je česa kriv, je kriv le tega, da je tako kot vsi drugi ujet v preplet niti v pletivu Usode in da ga je nevidna, nedojemljiva sila v nekem trenutku skupaj z Ano Lansky zadržala v svojo morilsko zanko. Tega pa ni kriv, saj nad tem dogajanjem nima ne pregleda ne nadzora. Torej dosti tega brezplodnega tehtanja in samoobtoževanja! Dosti!

Četudi je mogoče vendarle res, da brez tiste podobice zdaj ne bi gostil trupla ... A vseeno; ga je mogoče obtožiti, ker je nekoč na Dunaju kupil spotakljivo sličico in ker mu je bila tako všeč, da jo je hranil pod vzglavjem? Če bi sodili tako strogo, bi bili vsi na tem svetu zločinci. Ne, tako ne gre.

Primer je domala enak kot pri tisti njegovi avtomobilski nesreči, s katero se je vse skupaj pravzaprav začelo, in tudi tokrat velja: "Causa a nullo praestantur – Za naključja nihče ne odgovarja." In to nesporno drži. Stokrat preizkušeno v praksi. Drži! A zakaj za vruga se vsa ta vprašanja potem ne razblinijo? Zakaj se mrcvari in mrcvari?

“A, dr. Schmill, zakaj se mrcvarim in mrcvarim?”

Odgovora ni bilo. Navadno zgovorni stari rabin si je tokrat očitno vzel nekaj več časa za premislek, medtem pa je August preusmeril svoje misli na nagrobne spomenike okrog sebe. Kakšen bi bil najprimernejši za Ano Lansky?

Brezhibno gladek črni marmor, v katerem bi se zrcalili okoliški grobovi, gotovo ne bi bil po meri njene osebe. Preveč pompozno zanjo, skoraj postavljaško. Ta je bolj primeren za starejše ljudi, da zrcali njihovo resnično ali namišljeno veličino. In tudi siv kamen hrapave površine, kot preizkušen od časa in narave, ne bi bil zanjo. Bolj bi se podal kaki prezgodaj odcveteli postarani devici, da bi odseval upadlost in gube njenega obraza. Njej bi najbolj pristajal bel kamen, a ne prosojen, deviško bel. Ta se dobro prilega le rosno mladi, otroški smrti, in njena to kljub vsemu ni bila. Torej nekoliko bolj grob, neprosojen, a še zmeraj bel kamen. Lahko je tudi malce hrapav, pa ne preveč, in tudi kakšna za spoznanje temnejša žila ne bi motila. Bil naj bi kamniti odsev lepe, a ne več rosno mlade neveste večnosti, zastrte z belim oblačilom. Ja, to bi bilo zanjo.

Pa oblika? Veliki, razkošni nagrobniki, kot je na primer Fishmanov, odpadejo. Enako velja za nekaj manjše, a še vedno prevelike, masivne obeliske. Ti bi jo s svojo težo zdrobili. Veliko boljši bi bil na primer kakšen ožji, krhkejši obelisk. Eleganten, a ne nastopaški, odmerjen in zadržano zgovoren. Primerno. In stranski ploskvi bi mogoče lahko bili okrašeni s plitvimi reliefi z rastlinskimi ornamentami, kaj takšnega, kot so tisti na nagrobniku Schwartzmanove hčere ... Ali pa mogoče kaj podobnega, kot je videl na starem dunajskem pokopališču. Spodaj trdna baza, nad njo pa klasični antični steber, vitek ter ne previsok, ne prenizek in na vrhu prelomljen, grobo odsekan. Grobo življenje ga je grobo odsekalo. Grobo odsekano življenje ... Ja. Iz tistega belega kamna. To bi bilo primerno. Zelo primerno.

A Ana Lansky skoraj gotovo ne bo nikoli ležala na tistem pokopališču in skoraj gotovo ne bo nikoli imela nagrobnika, kakršen bi ji pristajal. Skoraj gotovo ne, ker čisto gotovo ni nič na tem svetu.

*

V svojem bivališču je imel truplo. Ne glede na to, da je pripadalo očarljivi, mični, še pred kratkim tako zaželeni ženski, je bilo zdaj predvsem truplo in ni prav, da ta predolgo ostanejo nepokopana.

Sóboški Judje so jih imeli navado spraviti pod zemljo že dan po smrti, evangeličani in katoliki pa so jih medili kak dan dlje, a tudi ne prav dolgo. Nujnost pokopa je še poudarjala majhnost hiške, v kateri res ni bilo prostora za oba. Do trupla mora človek vendar ohranjati spoštljivo razdaljo, tu pa kaj takega nikakor ni bilo mogoče.

A s pokopom tega mrtvega telesa bi utegnile biti težave. Bilo je namreč telo izganke in oblastem bi bilo silno težko pojasniti, zakaj je bilo to v bivališču enega od meščanov, čeprav je prejela jasen ukaz, da mora nemudoma zapustiti mesto. To bi prav gotovo razumeli kot nasprotovanje ukazu, in če je tisti Brenner vsaj približno tako strog, kot je videti, se meščanu, ki je izgnanki ponudil zatočišče, ne bi obetalo prav nič dobrega. Truplo bi sicer verjetno pokopali, kaj drugega pa naj bi z njim, a August bi si verjetno nakopal kar hude težave, teh pa je imel že brez tega dovolj. Najmanj, kar bi se mu zgodilo, bi bil izgon – namesto učiteljice bi moral oditi sam –, a grozeči dekreti ravnokar obnovljene boljševiške oblasti so obetali še vse kaj hujšega. Zadeva je bila resna.

Težava je bila v tem, da trupla preprosto ni mogoče hitro in neopazno pokopati. To je naporno in mukotrpno opravilo, ki za nameček za sabo pusti tudi sledove. Pokoplješ na primer na skrivaj nekoga v kotu pokopališča, potem pa pridejo mimo ljudje in opazijo svežo zemljo in se vprašajo, kaj je zdaj to. In začnejo kopati, da bi ugotovili. Ljudje so namreč radovedna bitja, kar je včasih prav zoprna lastnost. Še najmanj opazno bi bilo truplo položiti v kako prazno grobnico ali pa navrh tistih, ki v njej že trohnijo, četudi ta možnost ne izključuje zapletov. Gre kak teden ali mesec pozneje pretirano rejeni ponosni lastnik grobnice na veliko potrebo in ker ga daje zaprtje, se preveč napenja in škrip, že je po njem. In čez dva ali tri dni ga užaloščena družina in žalujoči ostali pospremijo do njegovega skrbno pripravljenega in lepo zloščenega mavzolejčka, a ko dvignejo pokrov, vidijo, da tam notri leži eno nepovabljeno, tuje truplo. Ob tem pogledu bi utegnilo pobrati še koga.

Prav elegantne rešitve tu ni bilo, bilo pa je veliko možnosti zapletov. Še pred takšnim ali drugačnim pokopom pa bi bilo truplo seveda treba spraviti do pokopališča, kar tudi ni bilo kar tako. Kar odnesti ga pač ne more, prevoza pa tudi nima. Zdaj bi mu končno zares prišel prav tisti nesrečni avto, a kaj, ko se je skupaj s poraženo republiko odpeljal proti Avstriji. Potreboval bi prevoz in dobiti bi ga moral pri kom, ki bi mu lahko zaupal. Takšen se mu je v tej zadevi zdel le

doktor Kordeš, ki je konec koncev prišel reševat pokojno in se mu zato ob truplu ne bi porajali še kaki dodatni dvomi. Zdravnik pa, žal, ni maral "teh hitrih stvari", zato avtomobila ni imel, in celo kočije ne. Pa tudi če bi prevoz imel, se ga ne bi spodobilo vpletati v tako tvegano početje. Stvar je bila preveč nevarna.

Podnevi torej trupla nikakor ne bi mogel neopaženo spraviti do katerega od pokopališč, ponoči pa ne bi bilo to nič lažje. Še vedno je veljala policijska ura in po ulicah so od mraka naprej hodile le vojaške patrolje. Obtežen z mrtvim telesom bi se jim zelo težko izmuznil.

Očitno sta bila s truplom ujeta v vrtni hišici, kar je bil položaj, v katerem človek potrebuje vso stoičnost, kar je premore. Pomislil je, da bi se po pomoč zatekel k Avreliju, a misel, da bi vpričo ljube pokojnice listal po knjigi in iskal tolažilne ali krepčilne besede, se mu je uprla. Sicer pa si je lahko kar mislil, kako bi ga nagovoril Rimljan. Spomnil se je celo stavka, ki bi ga nemara izbral za to priložnost. "Če so bogovi o meni in moji usodi kaj sklenili, so dobro sklenili ..." Gotovo bi bilo kaj takega, a s tem bi si lahko le za silo pomiril dušo, problem pa bi še vedno pritiskal na njegova pleča. Zazdelo se mu je, da bi lažje razmišljal, če bi malce prekršil stroge predpise o uživanju alkoholnih pijač. Izza skladovnice drv je izvlekel napol prazno steklenico konjaka in potegnil kratek požirek.

Počasi je vlekel in hitro mislil, in kmalu prišel do spoznanja, da se lahko nadaljnjim težavam izogne le tako, da truplo pokoplje kar tam, v vrtni hišici. To je bilo mogoče, saj je imela tla iz zbite zemlje, v njej pa je bilo tudi vse potrebno orodje, bila pa je to seveda zelo neobičajna rešitev. A tudi razmere so bile neobičajne, zato se je zdela upravičena, še posebej, ker naj bi bila zgolj začasna. Enkrat pozneje, ko se bodo časi znova utirili v predvidljivejše kolesnice, bo zagotovo lahko poskrbel, da bo nesrečna učiteljica za svoj grob dobila primernejši košček zemljice. Odvlekel je torej posteljo, zdaj mrliški oder, od lesene stene, in se na mestu, kjer je prej stala, lotil kopanja. To je bilo težko delo, pa še morbidno povrhu in z vsakim zamahom krampa je lažje razumel, zakaj ga grobarji vsi po vrsti cukajo. Zdaj je bil v njihovi koži in prav v vsem jim je bil podoben, razen v utrjenosti, ki je seveda ni premogel, ne fizične ne psihične. A kljub temu je bila tista luknja vse globlja in vse širša, kup zemlje na sredi prostora pa je opazno rasel. Ko se bo znočilo, bo odvečno stresel skozi stransko okno in jo pozneje razpopravljal, do takrat pa ga čaka še precej dela.

Bil je bolj plitek grob, niti meter ni bil globok, ker pa naj bi bil le začasen, se je to zdela celo prednost. Pri poznejšem prekopu bo zato manj dela, pa tudi manjša teža bo do takrat maličila pokopano telo. Po dnu luknje je skrbno razgrnil mehko odejo, preden pa je nanjo položil truplo, si je obrisal od zemlje umazane roke in še enkrat potegnjal za pogum.

Dvignil jo je na roke in jo prenesel do groba. Ni šlo čisto gladko, kajti tako obtežen je težko stopil v luknjo. Tudi truplo še ni čisto otrpnilo in ga ni ubogalo, kot bi si želel. Vse skupaj bi veliko raje opravil z več pietete, a bil je sam in ne preveč močan. Roke so se mu tresle že od napornega kopanja, malo pa verjetno tudi od vznemirjenosti, ob tistem prenašanju pa so mu skorajda odpovedale poslušnost. Kljub temu mu je na koncu negibno tele Ane Lansky le uspelo poravnati na sredini odeje, takoj zatem pa ga je nežno prekril s tistim baržunastim pregrinjalom z izvezenimi rožami, pod katerim je za vedno zaprla oči.

Prvo plast zemlje je po njej posul z rokami. Trudil se je, da bi s kar največjo pozornostjo nadomestil siceršnje pomanjkljivosti tega asketskega skrivnega pogreba. Potem je zemljo po njej nežno sipal z lopato, še posebej nežno v predelu obraza. Zemljo na takšen obraz! Zdelo se je skoraj bogokletno.

Četudi bi bil tako grob manj opazen, zemlje na koncu ni poteptal, le natančno jo je poravnal z grabljami. Ni mogel hoditi po njej, še manj tolči po njej z lopato. Če ne bi češnje že odcvetele, bi ji natrgal nekaj cvetočih vejic, tako pa se je moral zadovoljiti z vejicami magnolije, ki je k sreči še cvetela. Nekaj belorožnatih čašastih cvetov je vsaj malo okrasilo njen grob.

Ko je opravil, je posteljo potisnil nazaj na staro mesto. Postala je nekakšen masivni baldahin nad njenim počivališčem, ki ga je skrivala pred nepovabljenimi pogledi. Znebil se je odvečne zemlje in se za silo očistil. Bil je utrujen in zbit, zbit in utrujen.

Legel je na hrbet in gledal v temo nad seboj. Bila je temnejša kot ponavadi. Nato je zaprl oči, a za vekami se je čudno svetlilo, zato jih je raje zopet odprl. Čez nekaj časa je poskusil znova in tokrat je bilo bolje. Poskušal je zaspati, a je kmalu občutil, da nekaj ni prav.

Ležal je nad grobom in to ga je motilo. Ni si sicer bil čisto na jasnem, ali duše obstajajo, ali se po smrti kam preselijo in kdaj se to zgodi, a vseeno se ga je polotil občutek, da s svojim telesom zastavlja pot duši pokojnice in ji tako preprečuje dvig v neznane višave.

Odmaknil se je čisto na rob postelje in se prižl k steni, a čeprav zdaj ni več ležal ravno nad truplom in je bila torej pot v višave prosta, se morastega občutka ni in ni znebil.

Vstal je s postelje, si uredil zasilno ležišče na tleh, in znova poskušal zaspati. To mu je sprva celo uspelo, a kmalu ga je začela tlačiti mora, še hujša od prejšnjih občutkov. Za roki in nogi prikovan na sredo debele verige je bil kot njen živi člen razpet med nebom in zemljo. Zgoraj je velik, mogočen orel verigo vlekel proti nebu, spodaj je bila z obročem pritrjena na ogromno tolsto krastačo, ki se je na vse kriplje poskušala zakopati v zemljo. Oba sta bila enako močna, vztrajna in nepopustljiva, in oba sta med svojim jalovim prizadevanjem trpela, še bolj pa je trpel on, nemočno ujet ravno na sredino njunega boja. Vedel je, da bosta vedno bolj utrujeni živali prej ko slej opustili željo, da bi druga drugo potegnili v svoj svet in se bosta poskušali le še odrešiti te brezplodne in ubijajoče ujetosti. A da bi jima to uspelo, bosta morali najprej raztrgati njega, najšibkejši člen, in tako osvoboditi svoj del verige. Pogledal je navzgor, proti orlu, katerega noga, okovana z železnim obročem, je trzala od napora. Izpod mehkega perja na njenem vrhu so mezele kapljice krvi, kremplji so se sunkovito premikali, kot da bi iskali oporo v zraku. Z bojaznijo je čakal, kdaj se bo mogočna ujeda spustila k njemu in mu poskušala preključati roke, da bi se osvobodila.